

NÁTTÚRUFRAÐISTOFNUN ÍSLANDS

Sent umhverfisnefnd Alþingis

Reykjavík 25. nóvember 2003
2003110020/016-1
SB/hj

Tillaga til þingsályktunar um grunnöggn um náttúru landsins og náttúrufarskort, 128. mál

Vísað er til bréfs umhverfisnefndar Alþingis frá 17. nóvember 2003 þar sem Náttúrufræðistofnun Íslands er beðin um umsögn um ofangreinda þingsályktunartillögu.

Náttúrufræðistofnunar Íslands er sammála því að styrkja þurfi og ljúka sem fyrst öflun og skráningu grunnagna um náttúru landsins og gerð náttúrufarskorta. Átak í þessum efnum yrði mikið framfaraskref sem kæmi að margþættum notum við skipulagsgerð, umhverfismat og náttúruvernd og mundi spara framkvæmdaaðilum mikinn tíma og fjármuni. Góð náttúrfarsgögn eru forsenda góðrar skipulagsvinnu á lands- og svæðisvísu, sem þarf að taka til verndar náttúruminja, afmörkunar námasvæða (t.d. malar- og sandnámur), kortlagningar náttúrufarsþátta sem lúta að öryggi byggðar (t.d. skriðuföll, jarðsprungur, framhlaup, eldvirkni, jarðhiti) og afmörkunar útvistarsvæða.

Til skamms tíma voru gróðurkort, sem aðeins eru til af hluta landsins, einu kortin sem gáfu einhverja mynd af náttúrufari landsins. Gerð þeirra hófst fyrir um 50 árum. Lengi framan af voru þau unnin einungis með hliðsjón af beitarþoli og ástandi gróðurlenda. Með aukinni umhverfisvitund og þekkingu samfara fjölþættari landnýtingu hafa kröfur um lýsingu á náttúrufari landsins breyst. Til samræmis breyttum kröfum og með hliðsjón af þróun í nágrennalöndum var öll aðferðafræði við kortagerð, skráningu og lýsingu náttúrufars endurskoðuð fyrir nokkrum árum.

Í þeirri vistgerðaflokkun og kortlagningu sem nú er unnið að á Náttúrufræðistofnun Íslands er safnað mun fjölþættari gögnum og upplýsingum um náttúrufar en gert var við hefðbundna gróðurkortagerð, m.a. um dýralíf, jarðveg og aðra ólífræna umhverfisþætti. Þannig fæst heildstæðari mynd af náttúrufari og sérstæðni einstakra landsvæða. Fram af þessu hefur stofnunin einbeitt sér að því að flokka og kortleggja

vistgerðir á hálendi landsins og má segja að allgóð mynd sé nú fengin af vistgerðum hálendisins, stærð þeirra, útbreiðslu og verndargildi. Þessi vinna hefur einkum farið fram í tengslum við Rammaáætlun um nýtingu vatnsafls og jarðvarma auk einstakra virkjanaframkvæmda. landsins Með markvissu átaki telur stofnunin raunhæft að ljúka vistgerðakortlagningu landsins alls á næstu fjórum til fimm árum. Í framhaldinu yrði áhersla lögð á að vinna kort og náttúrufræðisgögn í meiri upplausn og með áherslu á helstu þéttbýlis- og landbúnaðarsvæði landsins þar sem umhverfisálag er mest.

Með sömu rökum má halda því fram að kortlagning á vistgerðum á sjávarbotni, einkum í fjörum landsins og á nánasta grunnsævisbotni, sé nauðsynleg forsenda skipulagsaðgerða, umhverfismats, náttúruverndar og sjálfbærrar nýtingar sjávar. Lagt er til að stjórnvöld styðji við átak á þessu sviði.

Náttúrufræðistofnun Íslands telur raunhæft að ljúka gerð berggrunnskorta af landinu í kvarða 1.250.000 á næstu fjórum árum. Gerð korta af lausum jarðlögum í þessum kvarða krefst væntanlega lengri tíma nema verulegt aukafjármagn komi til..

Til að kortleggja jarðfræði landsins í kvarðanum 1:50.000 á tíu árum þarf að vinna og gefa út 11 kort á ári. Slíkur hraði í kortavinnslu og gagnaöflun er varla raunhæfur. Raunhæfara væri að ætla 15-20 ár til verksins og miða við fimm til sex kort á ári að meðaltali. Allt er þetta þó háð forgangsröðun og því fjármagni og vinnuafli sem fæst til verksins.

Fjarkönnun nýtist fyrst og fremst við kortlagningu gróðurs. Við kortlagningu jarðmyndana er hinsvegar nauðsynlegt að hafa loftmyndir og góða almenna kortagrunna.

Náttúrufræðistofnun Íslands mælir með samþykki þessarar tillögu til þingsályktunar.

Virðingarfyllst,

Jón Gunnar Ottósson
forstjóri

NÁTTÚRUFRAEÐISTOFNUN ÍSLANDS